

**SİNOPE MİMARİ BEZEMELERİ:
Kymation, Anthemion, Yaprak ve İnci-Boncuklar**

**ARCHITECTURAL DECORATIONS FROM SİNOPE:
Kymation, Anthemion, Leaf and Bead-and-Reels**

**АРХИТЕКТУРНЫЕ МАТЕРИАЛЫ ИЗ СІНОПЕ:
Кимотоны, Антемоны, Листя и Бижутерия**

Nazlı YILDIRIM*

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Sinope Antik Kenti'nde tespit edilmiş mimari bloklar üzerine yer alan ionkymationu, lesbos kymationu, anthemion, yaprak ve inci-boncuk dizisi gibi mimari bezemeleri bütünsel bir bakış açısı ve bilimsel bir gözlemlerle değerlendirmektedir. Çalışma içerisinde ayrıntılı tanımlamalar, bezemelerin stil kritiği ve tarihlendirme önerileri gibi konulara yer verilmiştir. Müzede bulunan örneklerin yanı sıra kentin sur duvarları üzerinde tespit edilen ve üzerinde mimari bezeme bulunduran devşirme malzemelerden örnekler de bu çalışma içerisinde değerlendirilmeye alınmıştır. Kentte modern yerleşim ve devşirme kullanımının, mimari elemanların sayısını azaltması nedeniyle konumuzu oluşturan bezemeler sınırlı sayıda örnekle tanımlanabilmektedir. Sayısı sınırlı olsa da söz konusu örnekler, kentte uygulanan mimari bezemeler hakkında genel, ancak önemli bilgiler sunmaktadır. Tipolojik ve stilistik olarak bir gelişim ve değişim içerisinde olan bu bezemeler, kentte Arkaik Dönem'den başlayarak Severuslar Dönemi sonlarına kadar faaliyet gösteren önemli bir yerel heykeltıraşlık atölyesinin var olduğunu; bu atölyenin dönemin popüler mimari bezemelerini yakından takip ederek uygulayabildiğini kanıtlamaktadır. Mimari bezemeler genel olarak değerlendirildiğinde kent atölyesinde kaliteli ve özenli bir işçilik anlayışının var olduğunu söylemek mümkündür. Temiz bir işçiliğe sahip olan bezemeler arasındaki boş alanların da düzgünce perdahlanarak, pürüzsüzleştirildiği gözlemlenmektedir. Bezeme alanlarında canlı, hareketli ve ışık-gölge etkili motifler arasında hemen her dönem uyum ve simetri dikkat çekicidir. Standart uygulamaların yanı sıra bu yerel atölyenin kendine özgü, standartlaşmış uygulamalara sahip olduğu da gözlemlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Paphlagonia, Sinope, Mimari Bezeme, Kymation, Anthemion, Yaprak, İnci-boncuk.*

* ORCID: [0000-0002-2924-5111](https://orcid.org/0000-0002-2924-5111). Dr. Öğretim Üyesi. Sinop Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 57000 Kampus/SİNOP, nazliyildirim@sinop.edu.tr

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the architectural decorations such as ionic and lesbian kymation, anthemion, leaf and bead-and-reels which have been identified in Sinope, with a scientific observation. In addition to detailed descriptions of architectural decorations, topics such as the style criticism and dating suggestions of these decorations were included in the study. Since the use of modern settlements and spolia in the city reduces the number of architectural elements, the decorations that make up our subject can be defined with a limited number of examples. Although the number is limited, the examples in question provide general but important information about the architectural decorations applied in the city. Architectural decorations, which were in a typological and stylistic development and change, proved that there was an important local workshop in the city, starting from the Archaic Period to the end of the Severus Period and this workshop was able to follow and apply the popular architectural decorations of the period. When architectural embellishments are generally evaluated, it is possible to say that the city workshop has a quality, meticulous and clean workmanship from early to late. In the general decoration area, the motifs are lively, moving and light-shade effective, and harmony and symmetry among the motifs are noteworthy. It is observed that the empty spaces between the embellishments, which have a clean workmanship, were also smoothly burnished. In addition to standard practices, this local workshop has been observed to have its own, standardized practices.

Keywords: *Paphlagonia, Sinope, Architectural decoration, kymation, anthemion, leaf, bead-and-reel.*

АННОТАЦИЯ

В исследовании оцениваются архитектурные украшения древнего города Синопе. Такие, как кимации Ионии и Лесбоса, антемоны, листья и бижутерия. В нём подробно описывается указанный материал, стиль украшений и выдвигаются свои подходы по поводу их датирования. Наряду с образцами из музея, в исследовании также оцениваются образцы материалов, найденные на городских стенах с архитектурными украшениями. В связи с строением в городе современных кварталов и многочисленной переделки, сократилось количество архитектурных элементов, украшения, относящие к теме нашего исследования. Однако, их можно идентифицировать с помощью существующих примеров.

Хотя их количество ограничено, но упомянутые примеры дают общую и важную информацию об архитектурных украшениях применяемых в городе. Эти украшения, которые находятся в стадии типологического и стилистического развития и изменений, показывают, что в городе существовала важная местная скульптурная мастерская, которая начала своё существование с архаического периода и прололжалась до конца периода Северусов. Это доказывает, что мастерская смогла освоить популярные архитектурные украшения того времени, внимательно следя за развитием. Оценивая украшения можно отметить, что городская центральная мастерская отличалась качеством, оригинальностью. Наряду с этим замечено, что пустые пространства между украшениями сглажены правильной полировкой. Гармония и симметрия между живыми, активными и легкотеневыми мотивами отличается практически из любого периода. Надо отметить, что упомянутая местная мастерская имела свои собственные стандарты.

Ключевые слова: Пафлагония, Синопе, архитектурные украшения, кимотоны, антемоны, листья, бижутерия

Bu çalışmanın amacı Sinop'te bugüne kadar tespit edilmiş olan sima, geison, konsol, arşitrav ve friz blokları gibi, ion ya da korinth düzenine göre oluşturulmuş olan mimari elemanlar üzerinde yer alan ion ve lesbos kymationu, anthemion, yaprak ve inci-boncuk dizisi gibi mimari bezemeleri bütünsel bir gözlemlerle değerlendirmektedir. Çalışma içerisinde ayrıntılı tanımlamaların yanı sıra bu bezemelerin stil kritiği ve tarihlendirme önerileri gibi konulara da yer verilmiştir. Farklı mimari elemanlar üzerinde yer alan bu bezemelerin, yüzyıllar içerisinde göstermiş olduğu tipolojik ve stilistik gelişim ve değişimler ışığında kentin yerel atölyesinin faaliyetleri ve Anadolu'nun diğer önemli sanat atölyeleri ile olan olası ilişkileri de tespit edilmeye çalışılmıştır. Tüm bezemelerin ayrıntılı tanımlamalarını içeren katalog bölümüne, ayrı bir başlık altında son bölümde yer verilmiştir.

Çalışma içerisinde yer alan mimari elemanların tümü kentin farklı noktalarında gerçekleştirilen modern yapıların temel kazıları ve hafriyat çalışmaları sırasında bulunarak ya da satın alma yoluyla elde edilerek Sinop Arkeoloji Müzesi'nde koruma altına alınmışlardır. Müzede bulunan örneklerin yanı sıra kentin sur duvarları üzerinde tespit edilen ve üzerinde mimari bezeme bulunduran devşirme malzemelerden örnekler de bu çalışma içerisinde değerlendirilmeye alınmıştır.

Tanımlama

Çalışma kapsamında değerlendirmeye alınan sima, geison, friz ve arşitrav blokları gibi mimari elemanlar üzerinde ion ve lesbos kymationu, anthemion, akanthus ve düz yapraklardan oluşturulan yaprak dizileri ile inci-boncuk dizileri gibi Antik Dönem mimarisinde sıklıkla karşılaşılan kanonik mimari bezemeler kullanılmıştır.

Kentin mimari bezemeleri konusundaki en erken örnekler, pişmiş toprak simalar üzerinde yer alan ion kymationu ve inci-boncuk dizisi bezemeleridir (**Kat. no. 1, 2**). Pişmiş toprak blokların yanı sıra yerel taş kullanılarak oluşturulan konsollu (**Kat. no. 11, 12**) ve konsolsuz (**Kat. no. 16**) geison-sima blokları, zengin bezemelerle süslenmişlerdir. Bu bloklar üzerinde açık ve kapalı palmetler, akanthus yaprakları, çiçek, medusa ya da haşhaş şeklinde düzenlenmiş rozetler, ion kymationları ve blokların genelinde sınırlandırıcı öğeler olarak inci-boncuk dizileri kullanılmıştır.

Tespit edilen friz bloklarının tamamında (**Kat. no. 3, 4, 5**) blokların taç bölümü ion kymationu, friz bölümü girland kuşakları ile bezenmiştir. İki ya da üç faskialı olarak düzenlenmiş olan arşitrav bloklarının (**Kat. no. 8, 13, 14**) taç bölümünde lesbos kymationu, faskiaları birbirinden ayırmak için inci-boncuk dizileri kullanılmıştır. Arşitrav ve frizin aynı blok üzerinde yer aldığı örnek üzerinde (**Kat. no. 10**) bezeme öğesi olarak friz tacında ion kymationu, frizde girland kuşağı, arşitrav tacında lesbos kymationu, faskialı arşitravda inci-boncuk dizileri kullanılmıştır. Bu örneklerin yanı sıra yarı işlenmiş bloklar (**Kat. no. 6**) ve kentin sur duvarları üzerinde kullanılmış olan devşirme blokları üzerinde yer alan

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

mimari bezemeler (**Kat. no. 5, 7, 9, 15**) konu hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Tipolojik ve Stilistik Değerlendirme a-İon Kymationu

Kent genelinde tespit edilen ion kymationları genel olarak değerlendirildiğinde, bu bezemenin stilistik olarak bir değişim içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. İon kymationları üzerinde görülen bu değişim, özellikle yumurtaların formu ile yumurta ve kabuk motiflerinin birbirleriyle olan ilişkisinde gözlemlenmektedir.

Yumurta-mızrak ucu motiflerinden oluşturulan erken dönem ion kymationlarında, motifler sık dizimlidir ve dolgun yumurtalar aşağı doğru sivrileşerek, üçgen bir form oluşturmaktadır (**Kat. no. 1, 2**). Kentte tespit edilen erken ion kymationu örnekleri 1951-54 yılları arasında *Serapis Tapınağı* olarak tanımlanan yapıda gerçekleştirilen kazılarda ele geçmiştir (Akurgal ve Budde, 1956, s. 27-28, Taf. Xc-d). Bu kazılar sırasında ele geçen dokuz adet pişmiş toprak sima bloğu üzerinde yer alan ion kymationlarının stilistik açıdan iki farklı grup oluşturduğunu söylemek mümkündür:

İlk grup içerisinde yer alan, tipolojik ve stilistik olarak aynı özelliklere sahip olan toplam üç pişmiş toprak sima bloğu parçası bulunmaktadır¹: İlk grup ion kymationları, ovolo profillidir (**Kat. no. 1**). Kymationu oluşturan üstten düz kesilmiş yumurtalar dolgun, yuvarlak ve yumuşak hatlıdır. Etrafı keskin sırtlı kabuklarla çevrili olan sık dizimli yumurtalar aşağı doğru sivrileşerek, üçgen bir form oluşturmaktadır. Keskin sırtlı mızrak uçları, kabuklar arasına sıkıştırılmış bir görüntüye sahiptir. Yumurta, kabuk ve mızrak uçları birbirlerinden ince bir hatla ayrılmaktadır. Bezemeyi oluşturan yumurta ve mızrak uçlarının formu genel olarak M.Ö. 6. yüzyıl özellikleri göstermektedir (Baran, 2010, s.91-95, No. TB 12). Örneğin Delphi Sipnoslular Hazine Binası taç blokları (Gruben, 2001, Abb. 277); Labraunda Zeus Tapınağı ve Oikoi etrafında bulunmuş taç blokları (Baran, 2006, s. 28-31, Fig. 11a-h.); Didyma'dan taç bloğu (Tuchelt, 1984, Taf. 54.2) ve yuvarlak altar (Tuchelt, 1991, s. 52, Abb. 84.); Milas Müzesi'nden yuvarlak altar (Baran, 2004, s. 27, Res. 29); Beçin friz blokları (Baran, 2004, s. 25-26, Res. 18-22); Daskyleion lento ve taç blokları (Ateşlier, 2001, s. 150-51, Fig. 13-19) gibi örnekler üzerinde görülen ion kymationları konu ile ilgili en yakın karşılaştırma örneklerini sunmaktadır.

İkinci grup içerisinde yer alan, tipolojik ve stilistik olarak aynı özelliklere sahip olan toplam altı adet pişmiş toprak sima bloğu parçası bulunmaktadır²:

¹ Bu çalışma içerisinde stilistik ve tipolojik olarak aynı özelliklerle gösteren bu örneklerden sadece birine yer verilmiştir. Diğer örnekler için bkz.: Billot, 2012, s. 222-227, Cat. no. 2, Fig. 2, 31a; s. 227-228, Cat. no. 3, Fig. 3; s. 228-229, Cat. no. 4, Fig. 4.

² Bu çalışma içerisinde stilistik ve tipolojik olarak aynı özelliklerle gösteren bu örneklerden sadece birine yer verilmiştir. Diğer örnekler için bkz.: Billot, 2012, s. 253-254, Cat. no. 21, Fig. 23; s. 254, Cat. no. 22, Fig. 20; s. 250, Cat. no. 19, Fig. 20-21; s. 250-253, Cat. no. 20, Fig. 22; s. 254-257, Cat. no. 23, Fig. 25; s. 229-230, Cat. no. 5, Fig. 5.

İkinci grup ion kymationları, stilistik açıdan farklılıklar göstermektedir (**Kat. no. 2**). Kymationu oluşturan yumurtalar, keskin hatlı ve sade bir görüntüdedir. Aşağı doğru sivrileşen uzun formlu yumurtalar, etrafında yer alan kabuklardan daha belirgin bir hatla ayrılmaktadır. Birbiriyle temas etmeyen yarım yuvarlak kesitli kabuklar arasında yer alan mızrak uçlarının her iki ucu, sivrice şekillendirilmiştir. Keskin ve yüzeysel hatlara sahip olmalarıyla ilk gruptan stilistik olarak ayrılan bu ion kymationu bezemeleri daha geç bir döneme, olasılıkla M.Ö. 5. yüzyıla aittir. Örneğin Atina Akropolü Propylon başlıkları (Robertson, 1929, Fig. 51); Athena Nike Tapınağı başlıkları (Hege ve Rodenwaldt, 1930, Pl. 71-73); Erekhtheion Tapınağı Frizleri (Harris, 1977, 739) ve Nereidler Anıtı podyum frizleri (Coupel ve Demargne, 1969, Pl. 53) üzerinde yer alan ion kymationları, stilistik olarak en yakın karşılaştırma örneklerini sunmaktadır.

Erken dönem örnekleri dışında kentte tespit edilen ion kymationları, yumurta-ok ucu motifleri kullanılarak oluşturulmuşlardır. Tarihsel süreç içerisinde, bu bezeme dizisini oluşturan yumurta motiflerinin giderek yayvanlaştığı; yumurta, kabuk ve ok ucu motiflerinin giderek daha derin oygularla birbirlerinden ayrıldığı gözlemlenmektedir. İstisnalar bulunmakla birlikte (**Kat. no. 9, 15**) ion kymationlarında kanatları vurgulanmayan ok uçlarının yukarıdan aşağıya doğru düz uzanan şeritler şeklinde düzenlendikleri gözlemlenmektedir. Konu ile ilgili olarak M.Ö. 5. yüzyıldan başlayarak Roma Dönemi içlerine kadar tarihlendirilen ion başlıklarının A/B yüzlerinin ekinus bölümlerinde, yumurta ve kanatları vurgulanmamış ok ucu motiflerinden oluşturulan ionkymationlarının kullanıldığı tespit edilmiştir (Yıldırım, 2019, s. 127; Yıldırım, 2020, s. 2-3).

Geç Hellenistik-Erken Roma Dönemi'ne tarihlendirilebilecek ion kymationları, iki friz bloğunun taç bölümleri üzerinde tespit edilmiştir (**Kat. no. 3, 4**). Bezeme öğelerinin tümünde yüzeysel ve sade bir anlatım gözlemlenen bu blokların taç bölümünde yer alan uzun ve oval bir forma sahip olan yumurtalar, kabuklardan ince bir oyu ile ayrılmaktadır. Yuvarlak kesitli kabuklar ile aralarında yer alan kanatları vurgulanmamış olan ok ucu motifleri, bir bütün halindedir. Motifler birbirlerinden ince ve yüzeysel bir oyuyla ayrılmaktadır. Bir bütün halinde olan bezeme öğelerinin zeminden ayrılmamış sade yapıları, genel olarak Geç Hellenistik-Erken Roma Dönemi özellikleri göstermektedir (Karaosmanoğlu, 1996, s. 24-32). Örneğin Ephesos Oktogon Yapısı (Karaosmanoğlu, 1996, s. 66, Kat. no. 3, Lev. 2a); Ephesos Augustus ve Torunu Anıtı (Karaosmanoğlu, 1996, s. 67, Kat. no. 6, Lev. 3b); Ephesos Agorası (Karaosmanoğlu, 1996, s. 69-70, Kat. no. 12, Lev. 6b) ve Miletos İonik Avlu (Karaosmanoğlu, 1996, s. 72, Kat. no. 18, Lev. 9b) gibi örnekler üzerinde yer alan ion kymationları benzer bir biçime sahiptir.

Üçüncü friz bloğu (**Kat. no. 5**) ve yarı işlenmiş dördüncü (**Kat. no. 6**) friz bloğunun taç bölümünde yer alan uzun formlu yumurtalar, keskin sırtlı kabuklardan derin bir oyuyla ayrılmaktadır. Yumurta, kabuk ve ok motiflerinin arasında yer alan oygular belirgindir. Bu ion kymationlarının stilistik olarak M.S. 2. yüzyıl özellikleri gösterdiğini söylemek mümkündür. Örneğin Ephesos Hadrian Tapınağı arşitrav bloğu (Karaosmanoğlu, 1996, s. 79, Kat. no. 36, Lev. 18b);

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

Ephesos Celsus Kitaplığı arşitrav bloğu (Karaosmanoğlu, 1996, s. 79, Kat. no. 37, Lev. 19a); Perge Hadrian Zafer Takı arşitrav bloğu (Karaosmanoğlu, 1996, s. 80, Kat. no. 39, Lev. 20a) ve Attaleia Hadrian Kapısı arşitrav bloğu (Karaosmanoğlu, 1996, s. 82, Kat. no. 44, Lev. 22b) üzerinde yer alan ion kymationları, stilistik olarak benzerdir.

Sinop Cezaevi sur duvarında devşirme olarak kullanılmış olan konsol bloklarının taç bölümünde yer alan ion kymationları özellikle Hadrian Dönemi'ne işaret etmektedir (**Kat. no. 9**). Işık gölge etkili ve zeminden büyük oranda ayrılmış motiflere sahip olan bezeme dizilerinde, aşağı doğru hafifçe sivrilen oval formlu yumurtalar ile kenarlarında yer alan yarım yuvarlak kesitli kabuklar, birbirinden derin bir oyuğu ile ayrılmaktadır. Yumurtalar arasında yer alan ok ucu motiflerinin kanatları vurgulanmıştır ve bu açıdan kentte tespit edilen sınırlı sayıda örnekleri oluşturmaktadırlar.

Arşitrav-friz bloğunun friz tacı üzerinde yer alan ion kymationunda (**Kat. no. 10**) motiflerin belirgin hatlarla birbirinden ayrılması ve abartılı ışık-gölge etkisi Geç Antoninler-Erken Severuslar Dönemi'ne işaret etmektedir (Karaosmanoğlu, 1996, s. 44-56). Bezeme dizisinde oval formlu yumurtalar, yarım yuvarlak kesitli kabuklardan derince bir oyuğu ile ayrılmaktadır. Kabuklar ve kanatları vurgulanmamış olan ok ucu motifleri belirgin hatlarla vurgulanmışlardır. Örneğin Ephesos Serapis Tapınağı (Karaosmanoğlu, 1996, s. 93, Kat. no. 71, Lev. 36a); Smyrna Agorası (Karaosmanoğlu, 1996, s. 93-94, Kat. no. 72, Lev. 36b); Hierapolis Tiyatrosu (Karaosmanoğlu, 1996, s. 95, Kat. no. 75, Lev. 38a) ve Perge Stadion (Karaosmanoğlu, 1996, s. 95-96, Kat. no. 76, Lev. 38b) örnekleri üzerinde yer alan ion kymationları, stilistik açıdan benzerlikler içermektedir.

Geison-sima bloğu üzerinde yer alan ion kymationu da (**Kat. no. 12**) Geç Antoninler-Erken Severuslar Dönemi'ne işaret etmektedir. Blok üzerinde korunmuş olan, oval formlu yumurta motifleri, kabuklardan belirgin ve derin bir oyuğuyla ayrılmaktadır. Keskin hatlı kabukların yukarı doğru fazlaca açıldığı gözlemlenmektedir. Aşağıya doğru düz şeritler biçiminde uzanan kanatları vurgulanmamış olan ok ucu bezemeleri, ince ve keskin hatlıdır (Karaosmanoğlu, 1996, s. 44-51; Can, 2005, s. 93-95).

Devşirme olarak kullanılmış olan blok üzerine yer alan ion kymationunda (**Kat. no. 15**) aşağı doğru belirgin şekilde sivrileşen yumurtaların etrafında yer alan kabuklar, yuvarlak formları ile yumurtalarla organik bağını büyük oranda kaybetmiştir. Yumurtalar arasında yer alan ok ucu motifleri tipolojik olarak farklılıklara sahiptir. Üsluplaşmış bir kalp şeklinde düzenlenmiş olan ok uçları, yukarı doğru ikiye ayrılarak çatallanmaktadır. Sınırlı sayıda örnekle tanımlanan, yukarı doğru çatallanarak iki yana doğru kıvrılan üsluplaşmış ok ucu motiflerinin, Pamphylia atölyesinin M.S. 2. yüzyıldaki özgün bir yarattığı olduğu (Türkmen, 2007, s. 68-69) ve bu tür uygulamaların yumurtalar arasında farklı öğelerin yaygın olarak kullanıldığı Suriye atölyesinin etkisinde kalınarak ortaya çıkmış olabileceği düşünülmektedir (Türkmen, 2007, s. 69, Lev. 66.1). Benzer örnekler Ksanthos Tiyatrosu arşitrav frizi (Karaosmanoğlu, 1996, s. 103, Kat. no. 95, Lev. 48a); Aspendos Tiyatrosu sahne binası alt kat sima bloğu (Can, 2005, s. 93-95, Res. 7-8;

Türkmen, 2007, s. 210, Kat. no. 120) ve Kilikia Demircili Prostylos Planlı Tapınak Mezarı kapı lentosu (Kaplan, 2006, s. 103, Res. 12) üzerinde tespit edilmiştir. Sinope örneği stilistik olarak Pamphylia atölyesinin yarattığı olan Aspendos Tiyatrosu örneği ile yakından ilişkili görünmektedir ancak belirgin bir kalp şeklinde üsluplaşmış ok ucu motifleriyle adı geçen örneklerden farklılaşarak özgünleşmektedir.

b-Lesbos Kymationu

Bu bezeme dizisi, ion kymationlarına oranla kentte daha az örnekle tanımlanmaktadır. Lesbos kymationları devşirme olarak kullanılmış konsolsuz bir geison-sima bloğunun geisipodes dizisi üzerinde (**Kat. no. 7**), faskialı olarak düzenlenmiş bir arşitrav bloğunun taç bölümünde (**Kat. no. 8**) ve arşitrav-friz bloğu (**Kat. no. 10**) tespit edilmiştir.

Kyma reversa profilli örneklerin tümünde lesbos kymationlarının ana yapraklarının üzengi şeklinde düzenlendiği ve bezemeyi oluşturan öğelerin stilistik olarak benzer özelliklere sahip oldukları gözlemlenmektedir. Anadolu'da Augustus Dönemi'nden başlayarak Roma İmparatorluk Dönemi içlerine kadar üzengi şeklinde düzenlenmiş olan ana yapraklar, lesbos kymationlarının karakteristik bir özelliğidir (Weigand, 1914, s. 72-78 Beil. 5; Ganzert, 1983, s. 123-202, s. 177-178; Rumscheid, 1994, s. 258-263; Vandeput, 1997, s. 151). Ana yaprakları üzengi şeklinde düzenlenmiş olan lesbos kymationlarında ana yapraklar belirgin, kalın ve düz kesitli olarak işlenmiştir. Orta yaprak damarları yukarı doğru hafifçe açılarak ana yapraklarla birleşmekte ve ana yapraklar üst bölümde dairesel bir kavis yaparak gözleri oluşturmaktadır. Damla şeklindeki gözler, dolgun ve belirgindir. Ana yaprakların arasında yer alan keskin sırtlı ve kalın saplı ara yapraklar "Y" biçiminde her iki yana açılan, bağımsız yapraklar şeklinde düzenlenmiştir. Örnekler arasında özellikle devşirme olarak kullanılmış konsolsuz geison-sima bloğu (**Kat. no. 7**) ve arşitrav bloğu (**Kat. no. 8**) üzerinde gözlemlenen, ana yaprak çerçevelerinin hacimli ve belirgin yapısı, damla şeklindeki dolgun gözler ve bağımsız "Y" biçimli dolgun ara yapraklar, stilistik olarak M.S. 2. yüzyılda özellikle Hadrian Dönemi'ne işaret etmektedir. Örneğin Miletos Güney Agorası Propylonu (Köster, 2004, s. 122-132, Taf. 83-2; 88-3); Ephesos Celsus Kütüphanesi (Strocka, 1978, Pl. 282, Abb. 3); Ephesos Hadrian Tapınağı (Strocka 1978, Pl. 287, Abb. 13) ve Attaleia Hadrian Takı (Koçel-Erdem 1995, s. 52, Lev. 22-3) gibi örnekler üzerinde yer alan lesbos kymationları stilistik olarak benzer bir biçime sahiptir.

c-Anthemion (Açık-Kapalı Palmet Dizisi)

Kentte anthemion dizisine sahip olan mimari bezeme örneklerinin sayısı sınırlıdır. Açık ve kapalı palmetlerin ters ya da düz şekilde yan yana yerleştirilmesiyle oluşturulmuş olan anthemionlar sıklıkla geison-sima bloklarının sima bölümünde (**Kat. no. 11, 12, 16**) kullanılmışlardır. Örneklerde palmetleri oluşturan yaprak sayılarının tarihsel süreç içerisinde değiştiği; palmetlerin erken

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

örneklerde altı, daha geç örneklerde dört yan yapraktan oluşturulduğu gözlemlenmektedir.

Stilistik olarak benzerliklere sahip olan ve olasılıkla aynı yapıya ait olan iki konsollu geison-sima bloğu örneğinin (**Kat. no. 11, 12**) sima bölümlerinde yer alan anthemionlar, açık ve kapalı palmetlerin düz olarak yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur (Başaran, 1989, s. 56 Tip D). Bezeme dizilerinde palmetler, ortadaki ana yaprağın her iki yanına düz olarak yerleştirilmiş toplam altı yan yapraktan oluşmaktadır. Palmetlerde iç ve dış yan yaprakların ortadaki ana yaprak ile bağlantısı yoktur. Ana yaprak ile organik bağı olmayan sade ve kalın yapraklardan oluşan anthemion dizileri genel olarak yayvan, yüzeysel ve şematik bir görüntüye sahiptir. Ana yaprağın yan yaprak kümelerinden bağımsız olarak işlenmesi, yan yaprakların doğrudan alt silmeden çıkması, palmet yapraklarının doğallığını yitirerek yüzeyselleşmesi, dış yan yaprakların alt silme üzerinde içe doğru hafifçe kıvrılarak yandaki dış yaprak ile köprü oluşturması gibi özellikler genel olarak Geç Antoninler-Erken Severuslar Dönemi'ne işaret etmektedir (Vandeput, 1997, s. 159-169; Can, 1999, s. 26-33). Örneğin Nikaiia Tiyatrosu sahne binası kaidesi (Yalman, 1981, s. 31-34; Koçel-Erdem, 1995, Lev. 34-2); Smyrna Agorası arşitrav bloğu (Başaran, 1995, s. 70-71, Kat. no. 54, Lev. 15b); Ephesos Tiyatro Gymnasiumu arşitrav bloğu (Başaran, 1995, s. 56, Kat. no. 39, Lev. 15a); Sagalassos Aşağı Agora kuzey yüz geison-sima bloğu siması (Vandeput, 1997, s. 162, Pl. 66-4) ve Aspendos Tiyatrosu sahne binası alt kat niş siması (Can, 1999, s. 69, Kat. no. 9, Lev. 17a; Can, 2005, s. 93, Res. 14) üzerinde görülen açık ve kapalı palmetlerden oluşturulan anthemion örnekleri, stilistik olarak en yakın karşılaştırma örneklerini sunmaktadır.

Konsolsuz geison-sima bloğunun siması üzerinde yer alan örnek olasılıkla en geç tarihli anthemiondur (**Kat. no. 16**). Bloğun sima bloğu üzerinde yer alan anthemionda, açık ve kapalı palmetler, ana yaprağın her iki yanına yerleştirilmiş toplam dört yapraktan oluşmaktadır. Oldukça yayvan ve seyrek bir biçimde yerleştirildiği gözlemlenen palmetler birbirinden bağımsız, doğal olmayan ve şematize bir görüntüye sahiptir. Bu stilistik özellikler genel olarak Orta ve Geç Severuslar Dönemi'ne işaret etmektedir (Başaran, 1989, s. 59). Örneğin Ephesos Agorası arşitrav bloğu (Başaran, 1995, s. 57, Kat. no. 41, Lev. 16c); Perge Güney Hamam Propylonu konsollu geison-sima bloğu siması (Türkmen, 2007, s. 235, Kat. no. 14) ve Side Nymphaionu arşitrav bloğu (Başaran, 1995, s. 88, Kat. no. 77, Lev. 24a) üzerinde yer alan anthemion dizileri, en yakın karşılaştırma örneklerini sunmaktadır ancak Sinope örneği, ana yaprak ile organik bir bağı olmayan iç ve dış yan yaprakların altta birbirlerine bağlanıp, içe doğru hafifçe kıvrılarak sonlanmasıyla ve fazlaca şematize olmuş görüntüsüyle adı geçen örneklerden farklılaşarak özgünleşmektedir.

e-Yapraklar (Akanthus ve Düz Yapraklar)

Akanthus yaprağı şeklinde oluşturulan kıvrık dal bezemesi dışında bağımsız akanthus yaprağı şeklindeki bezemeler (Korkut, 2013, s. 265-270) kentte sıkça kullanılmıştır. Örneğin geison-sima bloğunun siması altında, akanthus ve

kamış/düz yaprakların dönüşümlü olarak yerleştirilmesiyle oluşturulan bir yaprak dizisi yer almaktadır (**Kat. no. 16**). Bezeme dizisinde bağımsız akanthus yapraklarının ana ve yan damarları derin oygularla belirtilmiştir. Yaprak motiflerinin kenarları, sivrice biçimlendirilmiştir. Taç yapraklar, en üstte dışa doğru hafifçe kıvrılarak sonlanmaktadır. Akanthus yapraklarının arasında yer alan düz/kamış yapraklarının ince dışbükey bir profil şeklinde belirtilen ana damarları dışında sap, yan damar ya da yaprak kenarları gibi detaylar belirtilmemiştir. Düz yapraklar da en üstte dışa doğru hafifçe kıvrılarak sonlanmaktadır.

Kamış/düz yapraklardan oluşturulan bezeme dizisi Erken İmparatorluk Dönemi'nden başlayarak geç dönemlere doğru pek çok kentte karşılaşılabilmektedir (Leon, 1971, s. 278, Taf. 27-1, 2). Örneğin Pergamon Dionysos Tapınağı (Köster, 2004, Taf. 131-3.); Sardes Gymnasiumu (Köster, 2004, Taf. 135-4); Hierapolis Tiyatrosu (Vandeput, 1997, Pl. 90-1); Aphrodisias Hadrian Hamamı (Vandeput, 1997, Pl. 75-3); Miletos Kuzey Alan Propylonu (Köster, 2004, Taf. 124-4) gibi örnekler üzerinde yer alan akanthus ve kamış/düz yapraklar yan yana dizilerek birlikte kullanılmışlardır.

Bu örnek dışında kentte geison-sima blokları (**Kat. no. 11, 12**) yer alan konsollar ve bağımsız konsollar (**Kat. no. 9**) üzerinde süsleyici öge olarak bağımsız akanthus yaprakları kullanılmıştır. Örneklerde "S" profilli konsolların cephesi, bir ion başlığının yan yüzü şeklinde düzenlenmiştir. Bu bölümlerde pulvinus düz yapraklar şeklindedir ve iki pulvinus birbirine yalancı-balteus tekniği ile bağlanmıştır. Konsolların alt bölümleri büyük akanthus yaprakları ile süslenmiştir. Akanthus yapraklarının ana damar, yan damar ve yaprak kenarları derin oygularla belirtilmiştir. Taç yapraklar, en üstte dışa doğru hafifçe kıvrılarak sonlanmaktadır.

Antik Dönem mimarisinde Hellenistik Dönem'den başlayarak (Rumscheid, 1994, s. 263-269) Roma İmparatorluk Dönemi boyunca sıklıkla kullanılan bir bezeme olan akanthus yaprakları (Alzinger, 1974, s. 126-131; Vandeput, 1997, s. 129-142) Hadrian Dönemi'nden itibaren konsol altlarında da süsleyici bir öge olarak Anadolu'nun pek çok kentinde sıkça kullanılmışlardır (Koçel-Erdem, 1995, s. 96; Vandeput, 1997, s. 181-182).

f-İnci-Boncuk Dizisi

İnci ve boncuk dizileri (Wesenberg, 1971/72, s. 1-13) kentte en sık karşılaşılan mimari bezemedir. İon ve lesbos kymationları ya da anthemionlar gibi ana mimari bezeme dizilerinin alt bölümlerinde sınırlandırıcı bir öge olarak kullanılmış olan bu bezeme dizisi ayrıca arşitrav bloklarında faskiaları birbirinden ayırmak için de kullanılmıştır. Tespit edilen tüm örneklerde inci-boncuklar, 2 inci+ 1 boncuk şeklinde klasik dizilime sahiptir.

Pişmiş toprak simalar üzerinde yer alan inci-boncuk dizileri kentte tespit edilen en erken örneklerdir. Bu inci-boncuk bezemeleri, ion kymationlarıyla paralel olarak stilistik açıdan iki farklı grup oluşturmaktadır: İlk grupta yer alan inci-boncuklar, astragal profillidir (**Kat. no. 1**). 2 inci + 1 boncuk şeklinde düzenlenen bezemelerde, inciler makara, boncuklar küre şeklinde düzenlenmiştir. İnciler, üstte

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

yer alan her yumurta ve mızrak ucuna denk gelecek biçimde, aksial bir düzen içerisinde yerleştirilmiştir. Bezeme dizisini oluşturan motifler birbirlerine fazlaca yaklaştırılmış görüntüleriyle bir bütün halindedirler. İnci-boncuklar stilistik olarak ion kymationlarıyla paralel biçimde M.Ö. 6. yüzyıl özellikleri göstermektedir ve ilk grup ion kymationlarında adı geçen karşılaştırma örnekleri, inci-boncuk dizisi için de geçerlidir.

İkinci grupta yer alan astragal profilli inci-boncuk dizisi yine 2 inci + 1 boncuk şeklinde düzenlenmiştir (**Kat. no. 2**). Bu bezeme dizisinde inciler makara şeklinde düzenlenmişken, boncuklar farklı olarak, daha oval şekilde düzenlenmiştir. İnci-boncuklar stilistik olarak M.Ö. 5. yüzyıl özellikleri göstermektedir (Eran, 2019, s. 135) ve ikinci grup ionkymationlarında adı geçen karşılaştırma örnekleri, inci-boncuk dizisi için de geçerlidir.

Tarihsel süreç içerisinde incilerin makara formundan eşkenar dörtgen forma, boncukların ise küre formundan giderek uzaklaşarak badem ve altıgen forma doğru tipolojik bir değişim içerisinde oldukları; motiflerin birbirlerinden giderek uzaklaşarak alana yayıldıkları gözlemlenmektedir (Karaosmanoğlu, 1996, s. 37-51).Örneğin faskialı arşitrav frizi üzerinde yer alan inci-boncuk dizilerinde (**Kat. no. 8**) inciler eşkenar dörtgen, boncuklar uzun bir badem şeklinde düzenlenmiştir. Bezeme dizisinde motiflerin tümü gevşek bir biçimde yerleştirilmişlerdir.Faskialı iki arşitrav bloğu üzerinde yer alan inci-boncuk dizileri (**Kat. no. 13, 14**) olasılıkla en geç örneklerdir (Karaosmanoğlu, 1996, s. 51-56). Söz konusu bezeme dizilerinde inciler tam olarak eşkenar dörtgen, boncuklar altıgen formdadır. Öğelerin arasının daha da açıldığı gözlemlenen her iki örnekte motifler ortalarından geçen ince bir ipçikle birbirine bağlanmışlardır.

Genel Değerlendirme ve Sonuç

Sinope, Karadeniz kıyısı boyunca tek doğal liman olması ile coğrafi ve stratejik olarak önemli bir konuma sahiptir (Akurgal, 1956, s. 47-61; Erzen, 1956, s. 69-72; Boysal, 1959, s. 23-29; Barat, 2012, s. 25-64). Antik Dönem boyunca önemli bir ticari merkez olan kent, bu özelliğinden dolayı günümüze kadar kesintisiz olarak yerleşim görmüştür ancak bu durum, kentin antik mimari dokusunun bozulmasını da beraberinde getirmiştir. Kentin sur duvarlarının inşasında, önceden var olan mimari malzemelerin büyük oranda devşirme olarak kullanılması da (Texier, 1862, s. 622; Akurgal, 1956, s. 51; Redford, 2014, s. 27-61) kentte inşa edilen yapı türlerinin ve mimari elemanların tespit edilmesini zorlaştırmaktadır. Modern yerleşim ve devşirme kullanımının mimari elemanların sayısını azaltması nedeniyle konumuzu oluşturan mimari bezemeler sınırlı sayıda örnekle tanımlanabilmektedir.

Sayısı sınırlı olsa da konumuz kapsamında değerlendirmeye anılan mimari elemanlar kentte uygulanan mimari bezemeler hakkında genel ancak önemli bilgiler sunmaktadır. Tespit edilen bezemeler Antik Dönem mimarisinde önemli bir yere sahip olan, uygulandığı yapıya daha estetik ve etkileyici bir görüntü kazandıran mimari bezemelerin Sinope'de de uygulandığını; dolayısıyla kentte erken dönemlerden başlayarak faaliyet gösteren ve olasılıkla bölgede önemli bir

yere sahip olan, yerel bir heykeltıraşlık atölyesinin var olduğunu kesin olarak kanıtlamaktadır. Örnekler Pergamon, İonia ya da Pamphylia gibi Anadolu'nun diğer önemli sanat atölyelerinde yaygın olarak kullanılan mimari bezemelerin, kent atölyesinde de yakından takip edilerek benzer şekilde uygulandığını ortaya koymaktadır. Bu yerel atölyenin Osmanlı Dönemi'nin sonlarına kadar varlığını sürdürdüğüne dair önemli bilgiler de söz konusudur. 1923 yılından sonraki nüfus mübadelesinde, Prokonnesos mermer ocaklarında çalışan ve adayı terketmek zorunda kalan ustaların yerine Sinop-Ayancık'tan gelen taş ustaları yerleştirilmiştir (Asgari, 1978, s. 469). Bu durum kentte erken dönemlerden beri süre gelen önemli bir taş işçiliği geleneği olduğunun ipuçlarını vermektedir.

Mimari bezemeler genel olarak değerlendirildiğinde kent atölyesinde kaliteli, özenli ve temiz bir işçilik anlayışının var olduğunu söylemek mümkündür. Bezeme alanlarında canlı, hareketli ve ışık-gölge etkili motifler arasında hemen her dönem uyum ve simetri dikkat çekicidir. Örneklerin çoğunluğunda maktap kullanımına işaret eden izler, hiçbir şekilde göze batmamaktadır. Bu durum matkap kullanımı sonrasında oluşan delik ve yuvaların özenlice tıraşlanıp düzeltilmesine ustalar tarafından oldukça dikkat edildiğini göstermektedir. Temiz bir işçiliğe sahip olan bezemeler arasındaki boş alanların da düzgünce perdahlanarak, pürüzsüzleştirildiği gözlemlenmektedir.

Var olan mimari bezemelerin tümü birlikte değerlendirildiğinde kentte Arkaik Dönem'den başlayarak Severuslar Dönemi sonlarına kadar, Anadolu'nun diğer sanat atölyeleri ile paralel bir biçimde tipolojik ve stilistik olarak bir gelişim ve değişimin söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin kentte en çok kullanılan bezeme olan inci-boncuk dizilerinde makara şeklinde olan incilerin tarihsel süreç içerisinde eşkenar dörtgen forma doğru; küre şeklindeki boncukların ise badem ve altıgen forma doğru bir değişim içerisinde oldukları gözlemlenmektedir. İnci-boncuk dizilerinden sonra kentte en çok kullanılan ikinci bezeme dizisi olan ion kymationlarında da stilistik bir değişim söz konusudur. Yumurta-mızrak ucu motiflerinden oluşturulan erken dönem ion kymationlarının sonraki örneklerde yumurta-ok ucu motiflerinden oluşturulduğu; motiflerin belirgin oygularla zamanla giderek birbirinden daha fazla ayrıldığı gözlemlenmektedir. Anthemion bezemelerinde de benzer bir durum söz konusudur. Erken örnekler toplam altı yan yapraktan oluşturulurken, sonraki örneklerde yaprak sayısı azaltılarak dört yapraktan oluşturulmuşlardır.

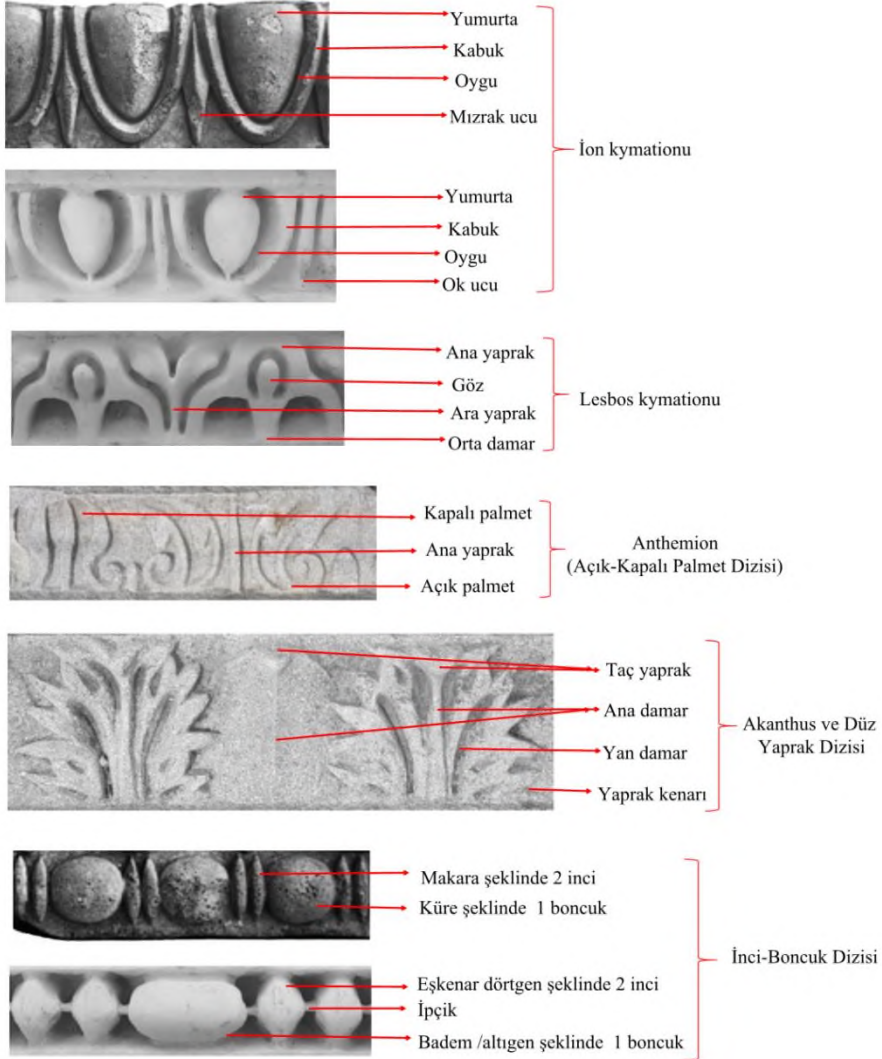
Standart uygulamaların yanı sıra bu yerel atölyenin kendine özgü, standartlaşmış uygulamalara sahip olduğu da gözlemlenmektedir. Örneğin birkaç istisna dışında, ion kymationlarında yer alan ok ucu motifleri, hemen her dönem kanatları vurgulanmadan yukarıdan aşağıya doğru düz uzanan şeritler biçiminde şekillendirilmişlerdir. Kanatsız ok ucu motifinin, ion başlıkları dahil olmak üzere tüm mimari elemanlarda tespit edilmesi, bu motifin yerel atölyede hemen her dönem değiştirilmeden uygulandığına işaret etmektedir. Devşirme pervaz bloğu üzerinde yer alan, yukarı doğru ikiye ayrılarak çatallanan ok ucu motifi, üsluplaşmış kalp şeklindeki düzenlemesiyle diğer örneklerden farklılaşarak

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

özgünleşmektedir. Bu durum bezeme dizilerinde diğer atölyelerin etkisi ile farklı uygulamalara da yer verilebildiğine işaret etmektedir.

Modern yerleşim ve devşirme kullanımı nedeniyle kentin antik dönem mimari bezemeleri kısıtlı örneklerle tanımlanmaktadır. Bölgenin yerel atölyeleri ve atölyeler arası ilişkileri konusunda daha geniş ve kapsamlı bilgilere ulaşmak, hem kent hem de bölgede gerçekleştirilecek kapsamlı araştıma ve kazılar sonucunda elde edilecek arkeolojik verilerin artması ile mümkün olacaktır.

TERMİNOLOJİ

KATALOG

Kat. No.: 1

Env. No.: 3.53.54 (Billot, 2012, Fig. 2a)

Buluntu Yeri: Serapis Tapınağı (?) Kazıları **Tür:** Sima Bloğu

Malzeme: Pişmiş Toprak

Uz.:54cm **Gen.:**21.3cm **Yük.:**17.2cm

Bezeme Tanımı: Sima bloğu üzerinde yer alan motifler dolgun, yuvarlak ve yumuşak hatlıdır. İon kymationu, ovolo profillidir. Dolgun ve uzun yumurtalar aşağı doğru sivrileşerek, üçgen bir form oluşturmaktadır. Yumurtalardan ince bir oygu ile ayrılarak, onlara büyük oranda bağımlı olan kabukların orta bölümleri, keskin sırtlıdır. Her bir yumurtanın arasında, ortası keskin bir sırtla vurgulanan mızrak uçları bulunmaktadır. Mızrak uçlarının üst bölümü, kabuklar arasında sıkıştırılmış bir görüntüye sahiptir. Her bir yumurta ve mızrak ucu, aşağıda yer alan makara biçimli incilerin üzerine doğru hizalanarak sonlanmaktadır. İon kymationlarını altta sınırlandıran inci-boncuk dizisi, astragal profillidir. 2 inci + 1 boncuk şeklinde düzenlenen bezeme dizisinde, motifler birbirlerine fazlaca yaklaştırılmış şekilde yerleştirilmiştir. İnciler makara şeklinde, boncuklar küre şeklinde düzenlenmişlerdir. İnciler, üstte yer alan her yumurta ve mızrak ucuna denk gelecek biçimde, aksial bir düzen içerisinde yerleştirilmiştir. Bloкта aslan başı şeklinde düzenlenmiş bir çörten bulunmaktadır.

Tarihlendirme Önerisi: M.Ö. 6. yüzyıl.

Kat. No.: 2

Env. No.: 3.61.54 (Billot, 2012, Fig. 23a)

Buluntu Yeri: Serapis Tapınağı (?) Kazıları **Tür:**Sima Bloğu

Malzeme: Pişmiş Toprak

Uz.:30.7cm **Gen.:** 12.7cm **Yük.:**17.3cm

Bezeme Tanımı: Sima bloğu üzerinde kabartma derinliği az olan motifler keskin, yüzeysel ve sade bir görüntüdedir. Aşağı doğru hafifçe sivrilen yumurtaların etrafında yer alan yarım yuvarlak kesitli kabuklar, ince bir hat şeklindedir. Yumurta ve kabuklar birbirinden ince bir oygu ile ayrılmaktadır. Aralarında belirgin bir mesafe bulunan kabuklar arasında yer alan mızrak uçları basitçe düzenlenmiştir. Her bir yumurta ve mızrak ucu, aşağıda yer alan iki inci üzerine doğru uzanarak hizalanmaktadır. Ön kymationlarını altta sınırlandıran astragal profilli inci-boncuk dizisi, 2 inci + 1 boncuk şeklinde düzenlenmiştir. İnciler makara şeklinde, boncuklar hafif oval şekilde düzenlenmiştir. İnciler üstte yer alan her yumurta ve mızrak ucuna denk gelecek biçimde hizalanmıştır.

Tarihlendirme Önerisi: M.Ö. 5. yüzyıl.

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

Kat. No.: 3

Env. No.: 13.1.78

Buluntu Yeri: Camikebir Mah.
Dolma Sokak. Satın alma

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Yerel kumtaşı

Uz.:56cm **Gen.:**36cm **Yük.:**25cm

Bezeme Tanımı: Bloğun friz tacı üzerinde yer alan ion kymationunda kabartma derinliği azdır. Ögelerde yüzeysel ve sade bir anlatım söz konusudur. Aşağı doğru hafifçe sivrilen oval formlu yumurtalar, kabuklarından ince ve yüzeysel bir oyuyla ayrılmaktadır. Kabuklar yuvarlak kesitlidir. Kabuklar ve ok ucu bezemeleri birbirlerinden yüzeysel, ince bir oygu ile ayrılmıştır. Bezeme öğelerinin tümü bu görüntüleriyle bir bütün halindedir. Aşağı doğru düz bir biçimde uzanan ok uçlarının kanatları vurgulanmamıştır. Yumurta, kabuk ve ok uçları, altta yer alan astragal profilli silmeye hafifçe temas ederek sonlanmaktadır. Bloğun düz profilli friz bölümünde boğa başları tarafından taşınan girland bezemeleri yer almaktadır. Girland boşluğunda doldurma motifi olarakphiale kullanılmıştır (Boğa ve girland bezemeleri konusunda bkz.: Yıldırım, 2020, Kat.no. 1)

Tarihlendirme Önerisi: Geç Hellenistik-Erken Roma Dönemi.

Kat. No.: 4

Env. No.: 5.58.84

Buluntu Yeri: Buluntu yeri belli değildir.

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Yerel kumtaşı

Uz.:1.29cm **Gen.:** 55cm **Yük.:**24cm

Bezeme Tanımı: Bloğun friz tacı üzerinde yer alan ion kymationu belirgin ovolo profiline sahiptir. Bezeme öğeleri yumuşak ve dolgun hatlıdır. Uzun ve oval bir forma sahip olan yumurtalar, kabuklarından ince ve yüzeysel bir oyuyla ayrılmaktadır. Kabuklar, yuvarlak kesitlidir. Kabuklar ve ok ucu bezemeleri birbirlerinden ince bir oyu ile ayrılmıştır. Bezeme öğelerinin tümü bu görüntüleriyle bir bütün halindedir. Aşağı doğru düz bir biçimde uzanan ok uçlarının kanatları vurgulanmamıştır. Bloğun düz profilli friz bölümünde boğa başları tarafından taşınan girland bezemeleri yer almaktadır. Girland boşluklarında doldurma motifi olarak çiçek şekilde düzenlenmiş rozetler kullanılmıştır (Boğa ve girland bezemeleri konusunda bkz.: Yıldırım, 2020, Kat. no. 2)

Tarihlendirme Önerisi: Geç Hellenistik-Erken Roma Dönemi.

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

Kat. No. 5

Envanter Numarası: -

Buluntu Yeri: Sinop Orduevi
Mevki Sur Duvarı Devşirme
Bloğu

Tür: Arşitrav-friz Bloğu

Malzeme: Yerel kumtaşı

Uz.: 2.60m **Gen.:** - **Yük.:** 0.57m

Bezeme Tanımı: Blok üzerinde yer alan bezemeler oldukça canlı ve plastik bir işçiliğe sahiptir. Friz tacı üzerinde yer alan ion kymationu, ovolo profillidir. Uzun formu yumurtalar, belirgin oval bir şekil alarak, kabuklardan derin bir oyguyla ayrılmaktadır. Kabuk ve ok uçlarının arasındaki boşluklar belirgindir. Aşağı doğru düz bir biçimde uzanan ok uçları, keskin sırtlı bir hat şeklinde düzenlenmiştir ve kanatları vurgulanmamıştır. Yumurta, kabuk ve ok uçları, altta keskin sırtlı bir silmeye temas ederek sonlanmaktadır. Friz bölümü boğa ve koç başları tarafından taşınan girland bezemeleri ve girland boşlukları çiçek şeklinde düzenlenmiş rozetler ile bezenmiştir (Boğa ve girland bezemeleri konusunda bkz.: Yıldırım, 2020, Kat. no. 4)

Tarihlendirme Önerisi: M.S. 2. yüzyıl.

Kat. No.: 6

Env. No.: 43.178/2

Buluntu Yeri: İncedayı Mah. Satın alma.

Tür: Yarı İşlenmiş Friz Bloğu

Malzeme: Yerel kumtaşı

Uz.:114cm **Gen.:**31cm **Yük.:**47cm

Bezeme Tanımı: Yarı işlenmiş bloğun friz tacında yer alan ovolo profilli ion kymationunda yumurtalar, uzun ve oval formludur. Yumurtalar kabuklardan derin ve belirgin bir oyguyla ayrılmaktadır. Bezeme dizisinde yumurta, kabuk ve ok uçlarının arasındaki boşluk belirgindir. Yumurtaların etrafında yer alan kabuklar düz bantlar şeklinde düzenlenmiştir. Aşağı doğru düz bir biçimde uzanan, yarım yuvarlak kesitli ok uçlarının kanatları vurgulanmamıştır. Yumurta, kabuk ve ok uçları, altta yüzeysel bir taenia profiline temas ederek sonlanmaktadır. Blok üzerinde girland ve phialeler yarı işlenmiş bir biçimde bırakılmıştır (Girland ve phiale konusunda bkz.: Yıldırım, 2020, Kat.no. 10)

Tarihlendirme Önerisi: M.S. 2. yüzyıl.

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

Kat. No.: 7

Env. No.: -

Buluntu Yeri: Sinop Sur Duvarı Devşirme Bloğu

Tür: Konsolsuz Geison-Sima Bloğu

Malzeme: Yerel kumtaşı **Ölçüler:** ?

Bezeme Tanımı: Devşirme olarak kullanılmış olan bloğun sima bölümü tamamen yıpranmış durumdadır. Bloğun üzerinde yer alan ion kymationlarının küçük bir bölümü korunmuştur. İon kymationunda ovolo formlu yumurtalar kabuklardan belirgin bir oygu ile ayrılmaktadır. Kabuklar arasında yer alan ok uçları, yukarıdan aşağıya doğru düz şekilde uzanmaktadır. Kymation dizisinin altında yer alan düz bir profilden sonra kymareversa profilli lesbos kymationu yer almaktadır. Lesbos kymationunun ana yaprakları üzenge şeklinde düzenlenmiştir. Ana yaprak çerçeveleri belirgin, kalın ve düz olarak işlenmiştir. Orta yaprak damarları yukarı doğru hafifçe açılarak ana yapraklarla birleşmektedir. Ana yapraklar üst bölümde dairesel bir kavis yaparak gözleri oluşturmaktadır. Damla şeklindeki gözler, derin oygularla oldukça belirgin olarak işlenmiştir. Ana yaprakların arasında yer alan keskin sırtlı, kalın ve uzun saplı ara yapraklar, "Y" biçiminde her iki yana açılan, bağımsız yapraklar şeklinde düzenlenmiştir. Blok en altta geisipodes dizisi ile sonlanmaktadır.

Tarihlendirme Önerisi: M.S. 2. yüzyıl.

Kat. No.: 8

Env. No.: 13.1.74

Buluntu Yeri: ?

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Yerel kumtaşı

Uz.: 89cm **Gen.:** 27cm **Yük.:** 33cm

Bezeme Tanımı: Faskialı olarak düzenlenmiş olan bloğun taç

bölümünde kyma reversa profilli lesbos kymationu yer alır. Lesbos kymationunda ana yapraklar üzengi şeklinde düzenlenmiştir. Ana yaprak uçları ve ana yaprağın çerçeveleri belirgin, kalın ve düz olarak işlenmiştir. Orta yaprak damarları yukarı doğru hafifçe açılarak ana yapraklarla birleşmektedir. Ana yapraklar, üst bölümde dairesel bir kavis yaparak damla şeklindeki belirgin gözleri oluşturmaktadır. Ana yaprakların arasında yer alan keskin sırtlı, kalın ve uzun saplı ara yapraklar, "Y" biçiminde her iki yana açılan, bağımsız yapraklar şeklindedir. Lesbos kymationu altta inci-boncuk dizisi ile sınırlandırılmıştır. Blokta faskialar birbirinden astragal profilli inci-boncuk dizisi ile ayrılmıştır. 2 inci + 1 boncuk şeklinde düzenlenmiş olan bezeme dizilerinde inciler eşkenar dörtgene yakınlaşan bir görüntüye sahiptir. Boncuklar badem şeklinde düzenlenmiştir. İnci ve boncuklar, ortalarından geçen ince bir ipçikle birbirine bağlanmaktadır.

Tarihlendirme Önerisi: M.S. 2. yüzyıl.

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

Kat. No.: 9

Env. No.:-

Buluntu Yeri: Sinop Cezaevi Sur Duvarı Devşirme Bloğu

Tür: Konsol

Malzeme: Yerel kumtaşı **Ölçüler: ?**

Bezeme Tanımı: Devşirme olarak kullanılmış olan konsol bloğunun taç bölümünde yer alan ion kymationu ovolo profilidir. Oval formlu yumurtalar aşağı doğru hafifçe sivrilmiştir. Yumurtalar ve kabuklar derin bir oygu ile birbirinden ayrılmaktadır. Yumurtalar arasında yer alan ok motiflerinde, ok uçları belirgindir ve tam ortada kabuklara hafifçe dokunmaktadır. Bloкта "S" profilli konsolların yan cephesi volütler ve alt volütten yukarı doğru uzanan üç kapalı yarım palmet ile bezenmiştir. Konsolların ön cephesi, bir ion başlığının yan yüzü şeklinde düzenlenmiştir. Bu bölümde pulvinus pullu düz yapraklardan oluşturulmuştur. Balteus yan yana iki düz bant şeklindedir. Konsolların alt bölümleri, büyük akanthus yaprakları ile süslenmiştir. Akanthus yapraklarının derince oyulan ana damarları belirgindir. Yan damar ve yaprak kenarları derin oygularla belirtilmiştir. Taç yapraklar, en üstte dışa doğru hafifçe kıvrılarak sonlanmaktadır.

Tarihlendirme Önerisi: M.S. 2. yüzyıl.

Kat. No.: 10

Env. No.: 13.30.70

Buluntu Yeri: Buluntu yeri belli değildir.

Tür: Arşitrav-Friz Bloğu

Malzeme: Yerel kumtaşı

Uz.:108cm **Gen.:** 52cm **Yük.:** 61cm

Bezeme Tanımı: Bloğun bezemelerini oluşturan motiflerin her biri canlı ve dolgun bir işçiliğe sahiptir. Friz tacında yer alan ion kymationu, belirgin bir ovolo profiline sahiptir. Zeminden büyük oranda ayrılmış

olan yumurtaların oval formu belirgindir. Yumurta motifleri kabuklardan derin bir oyuyla ayrılmıştır. Yumuşak hatlı kabuklar ve ok uçları, yuvarlak kesitlidir. Aşağı doğru düz bir biçimde uzanan ok uçlarının kanatları vurgulanmamıştır. Bloğun düz profilli friz bölümünde boğa ve koç başları tarafından taşınan girland bezemeleri ile girland boşluklarında phiale ve çiçek şekilde düzenlenmiş rozetler yer almaktadır (Boğa ve girland bezemeleri konusunda bkz.: Yıldırım, 2020, Kat.no. 8). Frizden arşitrava geçiş, taenia ve kymareversa profilleri ile sağlanmıştır. Kyma reversa profili lesbos kymationunda ana yapraklar üzengi şeklinde düzenlenmiştir. Bezeme dizisinde ana yaprak uçları ve ana yaprağın çerçeveleri belirgin, kalın ve düz olarak işlenmiştir. Orta yaprak damarları yukarı doğru hafifçe açılarak ana yapraklarla birleşmektedir. Ana yapraklar üst bölümde dairesel bir kavis yaparak gözleri oluşturmaktadır. Damla şeklindeki gözler, belirgindir. Ana yaprakların arasında yer alan keskin sırtlı, kalın ve uzun saplı ara yapraklar, her iki yana açılarak "Y" biçimi oluşturan bağımsız yapraklar şeklinde düzenlenmiştir. Arşitrav bölümünde faskialar birbirinden inci-boncuk dizileri ile ayrılmıştır. İnci-boncuk dizileri, astragal profiline sahiptir. 2 inci + 1 boncuk şeklinde düzenlenmiş olan bezeme dizilerinde inciler eşkenar dörtgene yaklaşan bir görüntüye sahiptir. Boncuklar badem şekilden uzaklaşarak hafifçe uzamıştır. İnci ve boncuk motifleri ortalarından geçen ince bir ipçikle birbirine bağlanmaktadır.

Tarihlendirme Önerisi: Geç Antoninler-Erken Severuslar Dönemi.

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

Kat. No.: 11

Env. No.: 13.26.70

Buluntu Yeri: Buluntu yeri belli değildir.

Tür: Konsollu Geison-Sima Bloğu

Malzeme: Yerel kumtaşı

Uz.:71cm **Gen.:**50cm **Yük.:**68cm

Bezeme Tanımı: Blok üzerinde yukarıdan aşağıya doğru anthemion dizisi, inci-boncuk dizisi, akanthus

bezemeli konsollar ve bezemeli kasetler kullanılmıştır. Bloğun siması üzerinde, açık ve kapalı palmetlerin yan yana yerleştirilmesi ile oluşturulan ikili palmet dizimi, kyma rekta profillidir. Palmetler, ortadaki ana yaprağın her iki yanına yerleştirilmiş toplam altı yapraktan oluşmaktadır. Açık palmet motiflerinde iç ve dış yan yapraklar iki yana doğru açılarak, kapalı palmet yaprakları içe doğru hafifçe kapanarak sonlanmaktadır. Doğrudan alt silme üzerinden çıkan iç ve dış yan yaprakların ortadaki ana yaprak ile bağlantısı yoktur. Dış yan yapraklar, altta içe doğru hafifçe kıvrılarak sonlanmaktadır. Sade ve kalın yapraklardan oluşan palmetler yayvan, yüzeysel ve şematik bir görüntüye sahiptir. Anthemion, altta inci-boncuk dizisi ile sınırlandırılmıştır. 2 inci + 1 boncuk şeklinde düzenlenen bezeme astragal profillidir. Eşkenar dörtgen şeklinde inciler ve uzun badem şeklinde boncuklar, ortalarından geçen ince bir ipçikle birbirine bağlanmaktadır. İnci-boncuk dizileri ayrıca geison bloğunun altında yer alan konsol ve tavan kasetlerinin etrafında da sınırlandırıcı öğeler olarak kullanılmıştır. Bloğun korunan tavan kasetleri, medusa başı ve haşhaş kapsülü ile süslenmiştir. Blokları alttan destekleyen konsollar üzerinde büyük akanthus yaprakları kullanılmıştır. Akanthus yapraklarının ana, yan damar ve kenarları derin oygularla belirtilmiştir. Taç yapraklar, en üstte hafifçe dışa doğru kıvrılarak sonlanmaktadır.

Tarihlendirme Önerisi: Geç Antoninler-Erken Severuslar Dönemi.

Kat. No.: 12

Env. No.: 13.27.70

Buluntu Yeri: Buluntu yeri belli değildir. **Tür:** Konsollu Geison-Sima Bloğu

Malzeme: Yerel kumtaşı

Uz.: 88cm **Gen.:** 71cm **Yük.:** 68cm

Bezeme Tanımı: Blok üzerinde yukarıdan aşağıya doğru anthemion dizisi, inci-boncuk dizisi, akanthus bezemeli konsollar, bezemeli kasetler ve ion kymationu kullanılmıştır. Bloğun siması üzerinde, açık ve kapalı palmetlerin yan yana yerleştirilmesi ile oluşturulan ikili palmet dizimi, kyma rekta profillidir. Palmetler toplam altı yapraktan oluşmaktadır. Doğrudan alt silme üzerinden çıkan iç ve dış yan yaprakların ortadaki ana yaprak ile organik bir bağlantısı yoktur. İç ve dış yan yapraklar, altta birbirlerine bağlanıp, içe doğru hafifçe kıvrılarak sonlanmaktadır. Sade ve kalın yapraklardan oluşan palmetler yayvan, yüzeysel ve şematik bir görünüme sahiptir. Anthemion, altta inci-boncuk dizisi ile sınırlandırılmıştır. 2 inci + 1 boncuk şeklinde düzenlenen inci-boncuk dizisi, astragal profillidir. Eşkenar dörtgen şeklinde inciler ve uzun badem şeklinde boncuklar, ortalarından geçen ince bir ipçikle birbirine bağlanmaktadır. İnci-boncuk dizileri ayrıca konsol ve tavan kasetlerinin etrafında kullanılmıştır. Bloğun korunan tavan kasetleri çiçek şeklinde düzenlenmiş rozetler ile süslenmişlerdir. Konsolların üzerinde büyük akanthus yaprakları kullanılmıştır. Akanthus yapraklarının ana, yan damar ve kenarları derin oygularla belirtilmiştir. Taç yapraklar, en üstte hafifçe dışa doğru kıvrılarak sonlanmaktadır. Bloğun geisipodes dizisi altında ayrıca ionkymationu bezemesi yer almaktadır. Ovolo formulu kymation dizisinde oval formulu yumurtalar kabuklarından belirgin ve derin bir oyuyla ayrılmıştır. Yumurtalardan derin bir oygu ile ayrılmış olan keskin hatlı kabukların yukarı doğru daha fazla açıldığı gözlemlenmektedir. Kabuklar arasında yer alan ve aşağıya doğru düz şeritler

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

biçiminde uzanan ok ucu bezemeleri, ince ve keskin hatlara sahiptir. Ok ucu bezemelerinin kanatları vurgulanmamıştır.

Tarihlendirme Önerisi: Geç Antoninler-Erken Severuslar Dönemi.

Kat. No.: 13

Env. No.: 4.4.73

Buluntu Yeri: Ada Mahallesi

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Yerel kumtaşı

Uz.:138cm **Gen.:** 47cm **Yük.:** 18cm

Bezeme Tanımı: İki faskialı şekilde düzenlenmiş olan bloğun üzerinde yer alan faskialar, astragal profilli inci-boncuk dizileri ile birbirinden ayrılmıştır. 2 inci + 1 boncuk şeklinde düzenlenmiş olan bezeme dizilerinde inciler eşkenar dörtgen, boncuklar altıgen formdadır. İnci ve boncuklar, ortalarından geçen ince bir ipçikle birbirine bağlanmaktadır.

Tarihlendirme Önerisi: Severuslar Dönemi.

Kat. No.: 14

Env. No.: -

Buluntu Yeri: ?

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Yerel Kumtaşı

Uz.:86cm **Gen.:** 60cm **Yük.:** 49.5cm

Bezeme Tanımı: Üç faskialı şekilde düzenlenmiş olan bloğun faskialarını birbirinden ayırmak için kullanılmış olan inci-boncuk dizileri astragal profillidir. 2 inci + 1 boncuk şeklinde düzenlenmiş olan bu bezeme dizilerinde inciler eşkenar dörtgen, boncuklar uzun altıgen formdadır. İnci ve boncuklar ince bir ipçikle birbirine bağlanmaktadır. Bloğun alt yüzeyinde kıvrıkdal motifi ile bezenmiş bir soffit bulunmaktadır. Bezemede sarmalları oluşturan dallar kıvrım yaparak uzanmakta ve kıvrım boşluklarında spiraller meydana getirmektedir. Dallar düz ve düz profilli bir bant şeklinde düzenlenmiştir. Üstteki ana dal ile spiralin birleşim noktasında ayrıca küçük bir yaprak motifi yer almaktadır. Bezeme, kenarda dikey olarak yerleştirilmiş, içi uçta hafif kıvrılan bir motif ile sınırlandırılmıştır.

Tarihlendirme Önerisi: Severuslar Dönemi.

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

Kat. No.: 15

Env. No.: -

Buluntu Yeri: Sinop Sur Duvarı Devşirme Bloğu

Tür: Pervaz Bloğu

Malzeme: Yerel kumtaşı **Ölçüler:** ?

Bezeme Tanımı: Devşirme olarak kullanılmış olan pervaz bloğu üzerinde ion kymationu yer almaktadır. Bloğun en üstünde yer alan belirgin trokhilos profilinin altında yer alan ion kymationunda yumurtalar aşağı doğru belirgin şekilde sivrileşmektedir. Yumurtaların etrafında yer alan kabuklar, yuvarlak formları ile oval formlu yumurtalarla organik bağını kaybetmiştir. Yumurta ve kabuklar arasında yer alan ok uçları bir kalp şeklinde düzenlenmiştir. Kalp şeklinde üsluplaşan ok ucu motifleri yukarı doğru ikiye ayrılarak çatallanmaktadır. Kabuk ve ok uçları, altta yer alan düz silmeye hafifçe dokunarak sonlanmaktadır.

Tarihlendirme Önerisi: Orta/Geç Severuslar Dönemi.

Kat. No.: 16

Env. No.: -

Buluntu Yeri: Buluntu yeri belli değildir.

Tür: Konsolsuz Geison-Sima Bloğu

Malzeme: Yerel kumtaşı

Uz.:135 cm **Gen.:**65 cm **Yük.:**20 cm

Bezeme Tanımı: Bloğun sima bölümünde yer alan anthemion, açık ve kapalı palmetlerin yan yana

yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Kyma rektı profilli sima üzerinde yer alan palmetler, merkezde yer alan ana yaprağın her iki yanına yerleştirilmiş dört yapraktan oluşmaktadır. Ana yaprak ile organik bir bağı olmayan iç ve dış yan yapraklar altta birbirlerine bağlanıp, içe doğru hafifçe kıvrılarak sonlanmaktadır. Yayvan ve seyrek bir biçimde yerleştirildiği gözlemlenen palmetler cansız, doğal olmayan ve şematize bir görüntüye sahiptir. Sima altında yer alan kavetto profilli bölümde, akanthus ve düz yaprakların dönüşümlü olarak yerleştirildiği bir bezeme dizisi yer almaktadır. Bu bezemede düz olarak yerleştirilmiş olan akanthus yapraklarının ana damar, yan damar ve kenarları, derin oyularla belirtilmiştir. Akanthusların taç yaprakları, en üstte dışa doğru hafifçe kıvrılarak sonlanmaktadır. Akanthus yapraklarının arasında düz ve sade yapraklar yer almaktadır. Yaprakların ince bir dışbükey profil şeklinde belirtilen ana damarları dışında sap, yan damar ya da yaprak kenarları gibi detaylar belirtilmemiştir. Bu yaprakların uçları akanthus yaprakları ile benzer şekilde en yukarıda dışa doğru hafifçe kıvrılarak sonlanmaktadır. Geison bloğu en altta geisipodes dizisi ile sonlanmaktadır.

Tarihlendirme Önerisi: Geç Severuslar Dönemi.

Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak Ve İnci-Boncuklar

KAYNAKÇA

- Akurgal, E. ve Budde, L. (1956). *Vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen in Sinope*. Ankara.
- Alzinger, W. (1974). *Augusteische Architektur in Ephesos*. Wien.
- Asgari, N. (1978). Roman and Early Byzantine Marble Quarries of Proconnesus. E. Akurgal (Ed.). *Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology*, Ankara-İzmir 23-30/IX/1973 içinde (s. 467-480). Ankara.
- Ateşlier, S. (2001). Observations on an Early Classical Building of the Satrapal Period at Daskyleion. T. Bakır (Ed.). *Akhaemenid Anatolia Proceedings of the First International Symposium on Anatolia in the Achaemenid Period*, 15-18 August 1997 içinde (s. 147-168). Nederland.
- Baran, A.(2004). Beçin, Zeus Karios (?) Tapınağı. Z. Çizmeli Öğün (Ed.). *I.- II. Ulusal Arkeolojik Araştırmalar Sempozyumu, Anatolia /Anadolu Ek Dizi 1* içinde (s. 19-38). Ankara.
- Baran, A.(2006). Labraunda Zeus Tapınağı'nın Arkaik Evresi. *Anadolu/Anatolia*, 30, 21-46.
- Baran, A. (2010). *Hekatomnidler Öncesinde Karia Mimarisi*. Ankara.
- Billot, M. F.(2012). Terrescuites architecturales de Sinope de l'époque archaïque à l'époque hellénistique. D. K. Tezgör (Ed.). *Sinope. The Results of Fifteen Years of Research Proceedings of the International Symposium*, 7-9 May 2009 içinde (s. 217-359). Boston.
- Başaran, C. (1989). Anadolu Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesinde Tip Gelişimi. *TAD, XXVIII*, 53-72.
- Başaran, C. (1995). *Anadolu Mimari Bezemeleri. Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*. Erzurum.
- Can, B. (1999). *Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Can, B. (2005). Antoninler Dönemi Baroğu Işığında Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri. *ADALYA, VIII*, 89-119
- Coupel, P. ve Demargne, P.(1969). *Le Monument des Nereides L'architecture*. Fouilles de Xanthos Tome III, Paris.
- Eran, Y. (2019). *Arkaik Dönem Tapınakları. Anıtsal Hellen Mimarlığına Giriş*. İstanbul.
- Ganzert, J. (1983). Zur Entwicklung Lesbischer Kymation formen. *Jdl*, 98, 123-202.
- Gruben, G. (2001). *Griechische Tempel und Heiligtümer*. München.
- Harris, C. H. (1977). *Illustrated Dictionary of Historic Architecture*. New York.
- Hege, W. ve Rodenwald, G. (1930). *Die Akropolis*. Berlin.
- Kaplan, D. (2006). Korykos Antik Kentinin ve Kilikia Bölgesinin Korinth Sütun Başlıkları. *OLBA, 14*, 89-112.
- Karaosmanoğlu, M. (1996). *Anadolu Mimari Bezemeleri. Roma Çağı Yumurta Dizisi*. Erzurum.

- Koçel Erdem, Z. (1995). *Anadolu Hadrian Dönemi Mimari Bezemeleri (M. S. 117-138)* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Korkut, T. (2013). The Use of Acanthus in Ancient Art. İ. Baktır - W. B. Miller ve R. Kamenetsky (Eds.). *Proceedings of the XIth International Symposium on Flower Bulbs and Herbalceous Perennials*, 28 March - 1 April 2012 içinde (s.265-270). Antalya.
- Köster, R. (2004). *Bauornamentik der Frühen und Mittleren Kaiserzeit*. Die Bauornamentik von Milet I. Berlin.
- Leon, C. F. (1971). *Die Bauornamentik desTrajanforums und Ihre Stellung in der früh und mittelkaiserzeitlichen Architekturdekoration Roms*. Wien.
- Redford, S. (2014). *İktidar İmgeleri. Sinop İçkalesindeki 1215 Tarihli Selçuklu Yazıtları*. İstanbul.
- Robertson, D. S. (1929). *A Handbook of Greekand Roman Architecture*. Cambridge.
- Rumscheid, F. (1994). *Untersuchungen zur kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus*. Mainz.
- Strocka, V. M. (1978). Zur Datierung der Celsusbibliothek. E. Akurgal (Ed.). *Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology*, 23-30/IX/1973 içinde (s. 893-900). Ankara.
- Texier, C. (1862). *Asie Mineure. Description Gèographique Historique et Archèologique*. Paris.
- Tuchelt, K. (1984). Didyma. Bericht über die Arbeiten der Jahre 1980-1983. *IstMitt*,34, 193-344.
- Türkmen, M. (2007). *Pamphylia ve Kilikia'da Severuslar Dönemi Mimari Bezemesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Vandeput, L. (1997). *The Architectural Decoration in Roman Asia Minor. Sagalassos: a Case Study*. Leuven.
- Weigand, I. (1914). Baalbek und Rom, die Römische Reichskunst in ihrer Entwicklung und Differenzierung. *Jdl*,29, 37-91.
- Wesenberg, B. (1971/1972). Kymation und Astragal. *Marburger Winckelmann Programm*,1-13.
- Yalman, B. (1981). İznik Tiyatro Kazısı 1980. *KST*, III, 31-34.
- Yıldırım, N. (2019). Sinope'den Attika Etkili İon Başlıkları. *TÜBA-AR*, 25, 125-138.
- Yıldırım, N. (2020). Sinope'den Antik Kentinden Bir Grup İon Başlığı. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*,45, 1-22.
- Yıldırım, N. (2020). Sinope Kentinden Boğa Başlı Gırland Bezemeli Mimari Bloklar. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 28, 547-568.